

MLADI AMBASADORJI MEDKULTURNEGA DIALOGA

URICE MEDKULTURNEGA DIALOGA

METODOLOGIJA

Kolofon:

Naslov: Urice medkulturnega dialoga

Uredila: Karmen Kukovič

Produkcija: Mladinski center Dravinjske doline

Izdajatelj: Celjski mladinski center, javni zavod za mladinsko kulturo, izobraževanje, informiranje in šport

Za izdajatelja: Glorjana Veber

Oblikovanje, priprava in tisk: Medialdea

Število izvodov: 100

Kontakt: info@mc-celje.si

Leto: 2014

Poslovodeči partner projekta je Mladinski center Dravinjske doline. Partnerja v projektu sta Celjski mladinski center in Mladinski center Trbovlje.

This publication is supported by the European Union Programme for Employment and Social Solidarity – PROGRESS (2007-2013).

This programme is implemented by the European Commission. It was established to financially support the implementation of the objectives of the European Union in the employment, social affairs and equal opportunities area, and thereby contribute to the achievement of the Europe 2020 strategy goals in these fields.

The seven year programme targets all stakeholders who can help shape the development of appropriate and effective employment and social legislation and policies, across the EU-27, EFTA-EEA and EU candidate and pre-candidate countries.

For more information see: <http://ec.europa.eu/progress>.

"The information contained in this publication does not necessarily reflect the position or opinion of the European commission".

Co-funded by
the European Union

Mladi
Ambasadorji
Medkulturnega
Dialoga

»This Programme is implemented by the European Commission – with the financial support from Progress Programme of the European Union. It was established fo financially support the implementation of the objectives of the European Union in the employment, social affairs and equal opportunities area, and thereby contribute to the achievement of the Europe 2020 Strategy goals in this fields.«

V današnjem svetu živijo skupaj, na istem ozemlju, različne kulture, etnične in verske skupine, ki pa niso nujno v stiku. V družbah, kjer razlike veljajo za slabost in so nezaželene, neredko prihaja do nestrpnosti in diskriminacije. Zato si je za zdrav in napreden družbeni razvoj potrebno kontinuirano prizadevati, da večkulturne družbe postanejo medkulturne družbe, kar pomeni, da se med različnimi kulturnimi, etničnimi in drugimi skupinami, ki živijo skupaj, vzpostavljajo odnosi odprte interakcije, izmenjave in sprejemanja ter spoštovanja vrednot in življenjskih slogov.

Vse zapisano je vodilo projekta Mladi ambasadorji medkulturnega dialoga (v nadaljevanju MAMD), ki sta ga med leti 2009 – 2012 sofinancirala Evropski socialni sklad in Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, izvajalo pa triindvajset partnerjev, katerih poslovodeči je bil Mladinski center Dravinjske doline (v nadaljevanju MCDD) iz Slovenskih Konjic. Po zaključku omenjenega pilotnega izvajanja projekta so v letu 2012 v MCDD skupaj z Mladinskim centrom Trbovlje in Celjskim mladinskim centrom po predhodno pridobljenem podpornem pismu s strani Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve na razpis Evropske komisije (program Progress) prijaviili nadgradnjo projekta MAMD. Le-ta je bila odobrena in trije omenjeni partnerji v letih 2013 in 2014 so projektne aktivnosti izvajali v sodelovanju z Društvom informacijski center Legebitra, Arabskim kulturnim društvom Rozana, Zvezo Romov Slovenije, Človekoljubnim dobredelnim društvom UP in Mrežo MaMa v vseh 12. slovenskih statističnih regijah.

Temeljni cilj projektne aktivnosti je ustvarjati priložnosti za spoznavanje in sožitje različnih kultur v multikulturnem svetu, z namenom razvijati občutek skupnosti in pripadnosti ter gojiti vzajemno spoštovanje in razumevanje drug drugega. Glavna dejavnost in poudarek projekta zato temeljita na neposredni mladinski participaciji. Projektne aktivnosti poleg omenjenih neposrednih aktivnosti z mladimi vzpostavljajo tudi okoliščine za kvalitetno neformalno izobraževanje mladinskih delavcev za izvajanje aktivnosti na področju medkulturnega dialoga.

Projekt ima štiri vsebinske stebre. V tej publikaciji predstavljamo rezultate dela v stebru Pridobivanje mladih ambasadorjev medkulturnega dialoga, kjer je bilo med 730-imi mladimi v letu 2013, po izvedbi triurnih delavnic Urice medkulturnega dialoga na teme islam, romska in LGBT kultura izbranih 73 mladih, ki so prostovoljno na različne načine raziskovali kulturo držav članic Sveta Evrope in mediteranskih držav in s tem pridobili status **Mladega ambasadorja oziroma ambasadorke medkulturnega dialoga**. Mladi so na ta način prispevali h kontinuiranemu procesu vzpostavljanja medkulturnega dialoga v odprtih in pluralističnih družbah in razvijali priložnosti za sovrstnike pri pridobivanju medkulturnih zmožnosti v rani mladosti.

Ta publikacija predstavlja razvito metodologijo dveh delavnic in sicer: Urice medkulturnega dialoga – model islam in delavnica Urice medkulturnega dialoga – model LGBT. Obe delavnici predstavljata odlično metodologijo za delo na temo medkulturnega dialoga in razumevanja drugih kultur v šolskih in obšolskih dejavnostih ter različnih oblikah mladinskega dela. Obe delavnici sta na voljo tudi v angleškem jeziku na spletni strani www.mamd.si.

Establishing intercultural dialogue is a process that should be based on direct contact and exchange of information, experiences and opinions between different cultures. Projects such as the Young ambassadors of intercultural dialogue are due to activation in different areas and through different channels big contributors to this cause. Project YAID promotes active citizenship and volunteering among young people, is linking programs of formal and informal educational institutions, raises the level of development of youth culture in local communities, sensitizes youngsters and is a strong brick in the establishment of a sustainable system for continuous development in progress-oriented intercultural relations in society.

Project Young ambassadors of intercultural dialogue (furthermore YAID) was firstly implemented in the years 2009-2012 and was financed by the European Social Fund and Ministry of Education, Science and Sport of Republic of Slovenia. Youth Centre of Dravinja valley from Slovenske Konjice, Slovenia was among twenty-three partners the leading partner in the project YAID. Because the project activities were very effective and very good accepted among the target groups three partners decided to find a way to keep it going. Ministry of Labour, Family and Social Affairs of Slovenia published on 30th of May 2012 a Public tender for the pre-selection of projects in program »PROGRESS - Section 4 - Antidiscrimination and Diversity Call for proposals: JUST/2012/PROG/AG/AD - Support to national activities aiming at combating discrimination and promoting equality«. The pre-application was accepted and the project YAID could be applied directly to the open call of European Commission in the mentioned program. It was implemented by Youth centre of Dravinja Valley and two co-beneficiaries: Mladinski center Celje and Mladinski center Trbovlje from 1st of March 2013 till 1st of March 2014 also on national level as primarily.

The main purpose of the project YAID is to set strong foundations for multicultural societies to become intercultural societies which means that amongst different cultural, ethnical and other groups who are living together, relationships of open interaction, exchange and versatile recognition, respect of values and lifestyles are (re)established.

The most important content pillar of the project is the selection of young ambassadors of intercultural dialogue (herein referred to as young ambassadors). Through educational modules "Hours of intercultural dialogue" on the theme Roma, Islam and LGBT community in the years 2013-2014 730 youngsters were reached. Amongst them 73 youngsters volunteered for the function of a young ambassador, which means active representation of one of the member countries of the Council of Europe and the Mediterranean states and engagement in the peer to peer sensitization regarding the values of intercultural dialogue.

This publication presents a developed methodology for two workshops: Hours of Intercultural Dialogue - a model of Islam and workshop Hour of Intercultural Dialogue - LGBT model. Both workshops represent an excellent methodology to work on intercultural dialogue and understanding of other cultures in school and extra-curricular activities and various forms of youth work. Both workshops are also available in english language on the website www.mamd.si.

● DELAVNICA URICE MEDIKULTURNEGA DIALOGA – MODEL ISLAM

Ciljna skupina:

- mladi stari med 15 in 19 let¹.

Struktura uric medkulturnega dialoga:

- 1. del (trajanje približno 40 min) – reševanje testa tolerantnosti;
- 2. del (trajanje približno 90 min) – igra vlog;
- 3. del (trajanje približno 40 min) – pogovor s predstavnico/-kom muslimanske² kulture.

PRVI DEL DELAVNICE

Cilji reševanja testa tolerantnosti:

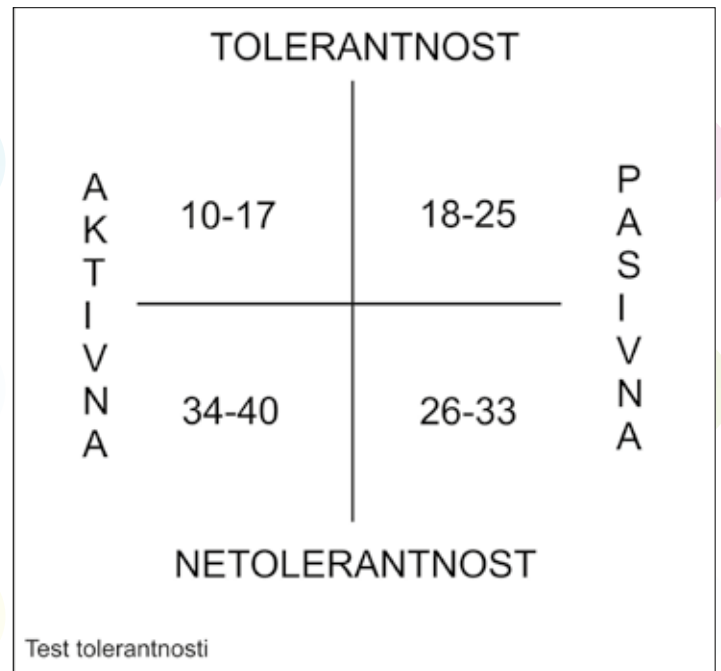
- priprava udeležencev delavnice (v nadaljevanju udeležencev) za bolj interaktivne metode v nadaljevanju delavnice;
- osvestiti udeležence o kompleksnosti in nivojih pojma medkulturni dialog;
- pripraviti pogoje za diskusijo o razumevanju terminov v povezavi s pojmom medkulturni dialog;
- ponuditi možnost umestitve posameznega udeleženca v določen nivo tolerantnosti do kulturne in etnične različnosti.

Specifikacija časovne izvedbe reševanja testa tolerantnosti:

- reševanje testa (10-15 min);
- individualno ovrednotenje podanih odgovorov (6 min);
- izris grafa tolerantnosti na ravni vseh udeležencev (5 min);
- analiza in diskusija o testu ter grafu tolerantnosti ter pojasnjevanje terminov v povezavi s pojmom medkulturni dialog (10 min).

Koraki izvedbe prvega dela delavnice:

- Vodja delavnice (v nadaljevanju vodja) udeležencem pojasni, preden razdeli teste tolerantnosti, da testi ostanejo njim in da ne bodo pobrani z namenom naknadne analize. Na ta način se udeležencem zagotovi diskretnost in varnost z namenom, da na vprašanja odgovarjajo iskreno.
- Vodja vsakemu udeležencu po rešitvi testa da delovni list z lestvico vrednotenja odgovorov in opise tipov tolerantnosti, v katerega se lahko umestijo po tem, ko seštejejo točke.
- Vodja udeležence prosi, da mu vsoto točk zavedejo na lepilni listič. Vodja uporabi lističe s točkami za prikaz grafa tolerantnosti, na podlagi katerega lahko poda oceno o nivoju tolerantnosti na ravni celotne skupine udeležencev. Graf medtem, ko udeleženci vrednotijo svoje teste, nariše na tablo ali drugo površino. Lističe nalepi v ustrezen kvadrant glede na zapisano število točk.

- Analiza grafa tolerantnosti in diskusija o testu tolerantnosti ter razumevanju terminov v povezavi s pojmom medkulturni dialog, kot so: diskriminacija, asimilacija, predsodek, stereotip, sovražni govor itd.

DRUGI DEL DELAVNICE

Cilji igre vlog:

- osvestiti udeležence o njihovi dejanski ravni poznavanja in razumevanja muslimanske kulture;
- ponuditi pogoje za razmislek udeležencev o odnosu večinske populacije do muslimanske kulture;
- spodbuditi udeležence, da se vživijo v kožo zakrite muslimanke;
- spodbuditi razmislek o možnih realnih načinih za zviševanje osveščenosti mladih o muslimanski kulturi.

Specifikacija časovne izvedbe igre vlog:

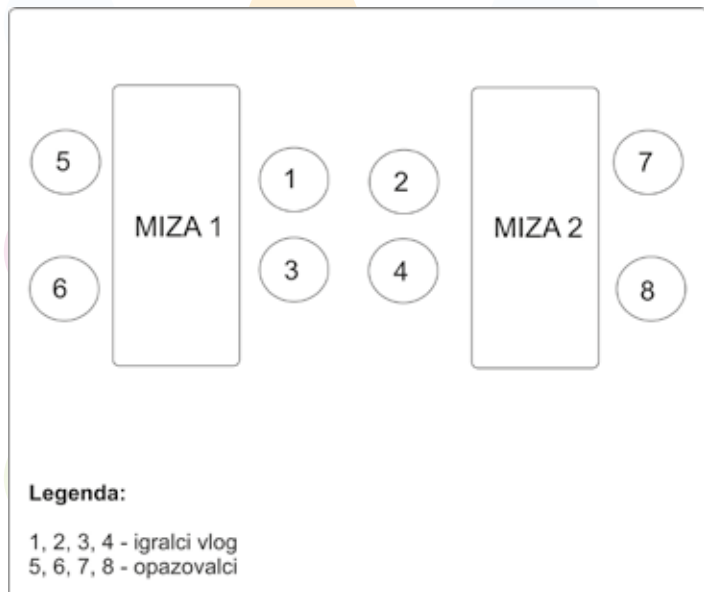
- dosledna obrazložitev metode in razdelitev v skupine (10 min);
- **dodatna aktivnost**, ki se izvede po želji oziroma po potrebi: branje teksta o hidžabu/zapisovanje asociacij glede na fotografijo zakrite muslimanke (10 min);
- igra vlog in zapisovanje opažanj s strani opazovalcev vlog (v nadaljevanju opazovalci) znotraj posamezne skupine - 1. del igre vlog (20-30 min);
- diskusija med igralci vlog in zapisovanje opažanj opazovalcev znotraj posamezne skupine - 2. del igre vlog (20 min);
- poročanje opazovalcev vsem udeležencem (15 min);
- diskusija in zaključek z vsemi udeleženci (do 10 min).

1 Model se lahko nekoliko prilagojen uporablja tudi za mlade do 25 let.

2 Model se lahko prilagodi tudi za osveščanje o drugih religijah.

Struktura skupin in sedežni red v igri vlog:

- igra vlog: 3 udeleženke in 1 udeleženec;
- opazovalci: 4 udeleženci (spol ni pomemben).

Koraki izvedbe drugega dela delavnice:

- Vodja udeležence razdeli v skupine po 8 oseb.
- Vodja dosledno obrazloži metodo, potek in vloge ter razmerja v skupini. Vodja delavnice posebej izpostavi, da ni nujno, da se oseba, ki bo igrala vlogo Alme (zakrite muslimanke), zakrije, kot je to v navadi muslimank. Zakritje v času igre vlog je stvar odločitve osebe. Prav tako velja, da v kolikor udeleženec oziroma udeleženka zaradi svojega verskega prepričanja ne more/sme odigrati določene vloge (npr. vlog rimskokatoliško usmerjene družine), se ji dodeli druga vloga v skupini (npr. opazovalca). Vodja ne govori o situaciji, ki bo odigrana v igri vlog.
- Vodja vsaki skupini da navodila za izvedbo 1. dela igre vlog³. V nadaljevanju navajamo podrobnejšo specifikacijo obrazložitev nalog in podajanja navodil za izvedbo metode:
 - o vsak opazovalec dobi svojo kratko obrazložitev situacije, ki bo zaigrana v igri vlog. Prebere jo vsak zase in je ne kaže igralcem.
 - o Igralci in opazovalci v času izvajanja metode igre vlog med sabo ne komunicirajo. Opazovalci vseskozi sledijo, kako njihova opazovana oseba razvija svojo vlogo v igri vlog in nato kako in kaj komentira pri analizi vloge ter sproti in v tišini zapisujejo ugotovitve na pripravljene delovne lističe. Potek vprašanj oziroma navodil opazovalcev je enak kot potek vprašanj za osebe, ki igrajo v igri vlog.

- o Igralci vlog v času trajanja metode ne zapisujejo ničesar na njihove delovne lističe, zato da se lahko v celoti osredotočijo na diskusijo. Skozi celotno izvajanje metode so igralci med sabo v interakciji, z opazovalci pa ne govorijo.
- o Če vodja delavnice oceni, da udeleženci nimajo zadostnega poznavanja značilnosti muslimanske kulture, po tem, ko so vloge znotraj skupin razdeljene, ustavi izvajanje metode igre vlog za 10 min. Vse udeleženke, ki bodo v skupini odigrale vlogo Alme (zakrite muslimanke) prosi, da za nekaj časa zapustijo svojo skupino (lahko ostanejo v istem prostoru kot ostali udeleženci ali pa gredo iz prostora. V študijo jim da tekst, ki vsebuje osnovne informacije o hidžabu⁴ in jih prosi, da tekst prebere vsaka zase. Vodja delavnice jim je po tem, ko preberejo, na voljo za dodatna pojasnila. Ostalim udeležencem med tem časom vodja ali njegov pomočnik razdeli slike zakrite muslimanke, na podlagi katere udeleženci zapisujejo asociacije (Kdo je ženska na sliki oziroma kaj je za njo značilno? ipd.) in si zamislijo, kaj bi žensko na sliki vprašali, če bi jo imeli možnost dejansko srečati in ji postaviti kakšno vprašanje. Po 10 min vodja ali njegov pomočnik pobere fotografije in zapisane asociacije ter vprašanja. Pri tem ne podaja nobenih komentarjev o zapisanem ali čemu bo pobrano služilo ter povabi nazaj v skupine udeleženke, ki bodo igrale vlogo Alme in spodbudi skupine k izvedbi 1. dela igre vlog. Igre vlog se izvajajo v vseh skupinah hkrati, torej znotraj skupin, da se udeleženci počutijo varneje. Udeleženke, ki so prebrale tekst o hidžabu, o zapisanem v svoji skupini ne govorijo neposredno, jim pa je tekst (lahko) v pomoč pri gradnji vloge Alme.

- Vodja spremlja delo v skupinah in ko vidi, da je posamezna skupina zaključila s 1. delom, da skupini delovne lističe za izvedbo 2. dela⁵ igre vlog. Vloge udeležencev v posamezni skupini ostanejo iste. V tem delu igralci vlog diskutirajo med sabo znotraj skupine izhajajoč iz vprašanj, ki jih predvidevajo delovni lističi. Opazovalci beležijo svoja opažanja glede na posamezno vlogo.
- Po zaključku 2. dela v vseh skupinah vodja moderira poročanje opazovalcev. Najbolj smiselno je, da se poroča strnjeno po posameznih vlogah. Pri poročanju poslušajo vsi udeleženci.
- Med poročanjem si vodja lahko zabeleži nekaj izhodišč za diskusijo.
- Vodja po poročanju moderira diskusijo o slišnem in smiselno zaključi aktivnost.
- Po izvedeni metodi lahko vodja pobere delovne lističe opazovalcev za potrebe nadaljnje strokovne analize.

³ Gradivo, ki ga najdete pod obrazložitvijo korakov drugega dela delavnice, je že pripravljeno za dosledni razrez na dva dela za vse predvidene vloge v skupini. Pri razrezu je potrebno paziti, da je navedba vloge vedno na vrhu delovnega lističa, zato da se za razdelitev lističev v skupini porabi čim manj časa.

⁴ Glejte gradivo »Moje telo je moja stvar«.

⁵ Delovni lističi, ki so potrebni za izvedbo 2. dela metode, so označeni s št. 2.

Cilji pogovora s predstavnico/-kom muslimanske kulture:

- udeležencem omogočiti informacije o muslimanski kulturi iz prve roke;
- razbijati predsodke in stereotipe o muslimanski kulturi;
- razvijati kritično mišljenje udeležencev.

Trajanje pogovora:

- do 40 min oziroma dokler je interes.

Obrazložitev aktivnosti:

- Tretji del delavnic predvideva obisk zakrite muslimanke ali drugega predstavnika muslimanske kulture, ki je pripravljen odkrito odgovoriti na vsa (ali vsaj veliko večino) vprašanja udeležencev o muslimanski kulturi. Izbira sogovornika oziroma sogovornice je zelo pomembna. Kredibilen gost oziroma gostja delavnic lahko s svojim prispevkom na delavnici sproži pri udeležencih, da svoje predsodke in stereotipe o muslimanski kulturi postavijo pod vprašaj. Večinoma velja, da mladi dobijo informacije o različnih kulturah predvsem iz medijev, ki pa velikokrat posredujejo novice, ki so orientirane senzacionalistično in s tem slabo preverjene iz gledišč vseh vključenih oziroma omenjenih. Zato so delavnice Urice medkulturnega dialoga izvrstna priložnost za pridobitev bolj realističnih informacij ali vsaj za pridobitev kredibilnih informacij iz prve roke. Velja pa tudi, da se o manjšinah ne moremo pogovarjati brez manjšin.

V kolikor se je vodja delavnice odločil tudi za izvedbo dodatne aktivnosti (zapisovanje asociacij glede na sliko zakrite muslimanke), je priporočeno, da je ženska na sliki že v osnovi ženska, ki bo pred udeležence stopila v tretjem delu izvajanja. Pri čemer pa vodja to udeležencem prvotno zamolči. Ženska na sliki bo tako gostja presenečenja. Tak pedagoški pristop »presenečenja« v prvi meri omogoča, da bodo vprašanja, ki jih bodo udeleženci zapisovali, brez cenzure in bodo pokazala na dejansko vedenje in poznavanje muslimanske kulture ter na stereotipe in predsodke. V drugi meri pa z močno čustveno oziroma izkustveno komponento omogoča udeležencem tudi spoznanje, da svoje predsodke, stereotipe in sovražni govor dejansko »lepimo« na konkretne osebe, z obrazom, imenom in priimkom. S kakšno pravico in argumenti? Ženski, ki je gostja presenečenja, vodja ali asistent vodje delavnice, če je mogoče, po izvedeni dodatni aktivnosti ali med izvajanjem metode igre vlog brez vednosti udeležencev odnese lističe z asociacijami in vprašanji, da se lahko že nekoliko pripravi na kasnejši pogovor z udeleženci. Gostja čaka pred ali v bližini prostora, kjer se izvaja delavnica.

Gradivo – test tolerantnosti in lestvica vrednotenja:

Test tolerantnosti

Pred sabo imaš 10 vprašanj, ki se navezujejo na tvoj odnos oziroma razmišljanje o pripadnikih različnih etničnih in kulturnih manjšin. Vsako vprašanje ima 4 možne odgovore. Pri vsakem lahko izbereš samo en odgovor.

- 1. Priča si fizičnemu nasilju. Skupina petih nasilnežev je napadla fanta, ker je razkrit gej. Kaj narediš?**
 - a. Pridružim se napadalcem. Vključim se v pretep.
 - b. Sem proti takemu ravnanju. LGBT posameznike sprejemam kot enakopravne. V mislih obsojam napadalce, vendar ne naredim ničesar. Grem mimo.
 - c. Sem proti takemu ravnanju. LGBT posameznike sprejemam kot enakopravne. Pokličem policijo ali poskušam narediti kaj drugega, da pomagam fantu.
 - d. Strinjam se s takim ravnanjem. Morda ga bo to spravilo k pameti.
- 2. Imaš sošolko, ki je muslimanske vere in nosi muslimansko ruto. Skrbnik rimskokatoliškega sakralnega objekta, katerega notranjost naj bi si na razredni ekskurziji ogledali zaradi njegove izjemne umetniške vrednosti, sošolki zaradi drugačnega verskega prepričanja ne dovoli vstopiti. Kaj narediš?**
 - a. Strinjam se. Kot muslimanka ne more stopiti v krščanski objekt. Vendar o tem molčim in stopim v objekt.
 - b. Strinjam se. Rečem ji, naj sname ruto, če želi vstopiti v objekt.
 - c. Mislim, da je to krivično. Protestiram in tudi sam/-a ne grem v objekt.
 - d. Mislim, da je to krivično. Sošolki namenim pogled tolažbe. Stopim v objekt.
- 3. V medijih zaslediš novico, da so v naši državi prepovedali prodajo nove računalniške igre, katere vsebina je nestrpna do pripadnikov drugih kultur. V njej igralec lahko strelja na Rome, črnce, muslimane, Albance in Bosance. Kaj si misliš o tem?**
 - a. Mislim, da je to pretiran ukrep. Igra bi morala biti dovoljena. Saj je samo igra. Mogoče si bom igro kupil v tujini.
 - b. Takšne igre so nedopustne. Pozdravljam ukrep. Če izvem, da ima kateri od mojih prijateljev to igro, mu bom predlagal, da jo ne igra.
 - c. Mislim, da je to nekoliko pretiran ukrep. Igra se mi zdi smešna, a je ne bi igral.
 - d. Takšne igre so nedopustne. Pozdravljam ukrep.

4. **Tvoj dober prijatelj na zabavi pove tale vic: Zakaj imajo črnici bele dlani? Zato, da pri obiranju ne umažejo bombaža. Kaj na-rediš?**
- Takšnih šal ne odobravam, ker ustvarjajo predsodke in spodbujajo nestrpnost. Vendar tega ne povem na glas.
 - Prijatelju in vsem takoj povem, da so takšne šale žaljive, da spodbujajo nestrpnost in utrjujejo stereotipe o drugih kulturah.
 - Smejim se z ostalimi. Zdi se mi zabaven. Še sam povem enega.
 - Smejim se z ostalimi. Saj je samo šala.
5. **Priseljenska družina iz Balkana je v tvoji ulici odprla pekarno. Ponoči je nekdo na izložbeno okno pekarnice napisal grafit: »Šiptarji raus!«. Kaj si misliš o tem?**
- Dovolj slovenskih pekarn imamo. Ne bi smeli dovoliti, da tujci pri nas odpirajo trgovine.
 - Dejanje se mi zdi sramotno in nedopustno. Vsak ima pravico pošteno delati in zaslužiti v naši državi, ne glede na to, da izhaja iz druge kulture ali narodnosti. Angažiram se in pomagam lastniku odstraniti grafit.
 - Dejanje pozdravljam. Delež brezposelnosti med Slovenci se zvišuje tudi zato, ker nam priseljenci iz Balkana zasedajo delovna mesta. Ponoči bom vrgel v izložbo kamen ali še sam kaj dopisal.
 - Dejanja ne pozdravljam. Mislim, da je neumno in nedopustno. Vendar nič ne ukrepam.
6. **Organiziraš svojo rojstnodnevno zabavo. Pišeš seznam povabljenih, na katerem bodo zagotovo vsi tvoji sošolci. Razmišljaš koga povabiti od tistih, s katerimi preživljaš svoj prosti čas. Med njimi sta občasno tudi dva romska prijatelja, ki imata končano osnovno šolo, srednje šole pa ne obiskujeta. Kaj na-rediš?**
- Povabim ju brez oklevanja. V primeru, da bo imel kdo od sošolcev kaj proti, bom sošolca prosil, da naj bo do njiju spoštljiv ali pa naj zapusti zabavo.
 - Nikoli ne bi bil prijatelj z Romi.
 - Roma ne bi povabil na zabavo. Saj se ne družimo tako pogosto.
 - Romskih prijateljev ne bi povabil na zabavo, ker ne bi želel, da bi bila tarča neslanih šal ali neprimernih komentarjev ali dejanj. Z njima bi praznoval ob naslednji priložnosti, ko se srečamo.
7. **Neka dijakinja je v garderobi med uro telesne vzgoje na majico fanta, katerega starša sta begunca iz Hrvaške in ki sta si ustvarila novo življenje v Sloveniji, zapisala: »Istra je slovenska!« Fant hrvaških beguncev je rojen v Sloveniji. Dijakinjo, ki je to napisala, so odkrili in za kazen se je morala fantu opravičiti in mu kupiti novo majico. Kaj misliš o tem?**
- Obsojam dejanje dijakinje. Mislim, da je vodstvo šole ukrepalo pravilno.
 - V tem geslu je nekaj resnice. Glede na zelo stare zemljevide, je Istra res bila nekoč slovenska. Opravičilo fantu je bilo po mojem mnenju odveč.
 - Dejanje in grafit sta nedopustna. Kazen je bila po mojem mnenju premila. Dijakinja bi morala dobiti tudi ukor pred izključitvijo. Mogoče bom za šolski radio pripravil kratek prispevek, ki bo pozival k strpnosti in spoštovanju vseh ljudi ter k razumnim načinom reševanja konfliktov.
 - Škoda da z dijakinjo za čas pisanja na majico nisem bil/-a tudi jaz.
8. **Ali misliš, da bi otroci nezakonitih priseljencev lahko obiskovali šole pri nas?**
- Da, vsak otrok ima pravico do izobrazbe. »Nezakonitih« ljudi ni! Kot take jih določi pravni sistem.
 - Ne, šola se lahko samo tisti, ki v naši državi biva zakonito.
 - Da, ampak samo osnovno šolo.
 - Da, vsak otrok ima pravico do izobrazbe.
9. **Ali misliš, da bi moralo biti vsako javno spodbujanje k nestrpnosti in sovraštvu do pripadnikov drugih kultur prepovedano in sodno preganjano? Spodbujanje in razpihovanje sovražnosti prepoveduje 63. člen Ustave Republike Slovenije⁶.**
- Ne, v demokratični državi je osnovna pravica posameznika tudi v svobodi govora.
 - Ne, tujci se naj, takoj ko je to mogoče, vrnejo nazaj v svojo državo.
 - Ne, tudi sam/-a bi se pridružil/-a skupini na srečanju.
 - Da.
10. **Kaj meniš o naslednji trditvi: »Moja kultura je najboljša.«?**
- Ne strinjam se, čeprav sem na svojo kulturo zelo ponosen/-na.
 - Popolnoma se strinjam. Vse druge kulture so nenormalne in čudne in kot take ne morejo nikoli biti enakovredne moji.
 - Na svetu ni boljših ali slabših, normalnih ali nenormalnih, zdravih ali nezdravih kultur. So le različne. Vse imajo pozitivne in negativne strani.
 - Strinjam se.

Hvala za sodelovanje!

⁶ 63. člen (prepoved spodbujanja k neenakopravnosti in nestrpnosti ter prepoved spodbujanja k nasilju in vojni)
 Protiustavno je vsakršno spodbujanje k narodni, rasni, verski ali drugi neenakopravnosti ter razpihovanje narodnega, rasnega, verskega ali drugega sovraštva in nestrpnosti. Protiustavno je vsakršno spodbujanje k nasilju in vojni. (Vir: <http://www.dz-rs.si/?id=150&docid=28&showdoc=1>, 14.10.2010)

Vrednotenje odgovorov testa tolerantnosti

1. vprašanje a =4, b =2, c =1, d =3	6. vprašanje a =1, b =4, c =3, d =2
2. vprašanje a =3, b =4, c =1, d =2	7. vprašanje a =2, b =3, c =1, d =4
3. vprašanje a =4, b =1, c =3, d =2	8. vprašanje a =1, b =4, c =3, d =2
4. vprašanje a =2, b =1, c =4, d =3	9. vprašanje a =2, b =3, c =4, d =1
5. vprašanje a =3, b =1, c =4, d =2	10. vprašanje a =2, b =4, c =1, d =3

Profili glede na doseženo raven tolerantnosti

OD 10-17 TOČK

Nesprejemanje in zavračanje različnih je zame nesprejemljivo. Bolj ali manj aktivno ukrepam proti vsaki netoleranci.

OD 18-25 TOČK

Nesprejemanje in zavračanje različnih je zame nesprejemljivo. Ne sodelujem še pri aktivnem ukrepanju zoper zavračanje in izločanje pripadnikov različnih kultur.

OD 26-33 TOČK

Od moje različnih kultur ne sprejemam, vendar do pripadnikov le-tih nisem nasilen/-a oziroma do njih javno ne kažem odklonilnega odnosa.

OD 34-40 TOČK

Od moje različnih kultur ne smatram kot enakopravnih in jih ne sprejemam. Svojega odnosa ne skrivam.

GRADIVO – IGRA VLOG:

Igra vlog:

OČE

Tvoja hči Mojca naznani, da tebi in mami želi predstaviti svojo najboljšo prijateljico. Dogovorite se, da jo bo pripeljala na večerjo. Vedel si, da je prijateljici ime Alma, da sta sošolki na srednji šoli, da ima še dva mlajša brata, da sta njena oče in mama zaposlena v javni upravi in da živijo v tri in pol sobnem stanovanju. Mojca ti je povedala tudi, da se zelo dobro razume z Alminimi starši in da starša izvirata iz Irana.

Ko Mojca in Alma prispeta, vidiš, da Alma nosi hidžab (naglavna ruta). Pri večerji Mojca vpraša, če bi ti in mama dovolila, da gre v prihajajočih poletnih počitnicah za en mesec z Almino družino na obisk k njenim sorodnikom v Iran. Preko tega na plan pride tudi pogovor o islamu in krščanstvu. Ti si vzgojen v duhu rimskokatoliške vere.

- 1. Poskušaj se postaviti v kožo očeta in odigraj prizor ob večerji.** Vlogo poskušaj čim bolj prilagoditi kulturni oziroma slovenski družbeni stvarnosti. To pomeni, da poskušaj vlogo odigrati tako, da bo čim bolj prikazala odnos, ki je »tipičen« v večinski slovenski kulturi, ko govorimo o odnosih v družini in odnosih do islamske vere. Svoja stališča, odločitve, mnenja itd. poskušaj v igri vlog čim bolj podkrepiti z argumenti.

OČE

- 2. Po zaigranem prizoru deli svoje vtise in povej sošolcem v tvoji skupini:**
 - a. Kako si se počutil v igri vlog? Si se težko vživel v vlogo? Pojasni, zakaj da oziroma zakaj ne.
 - b. Zakaj so bili tvoji argumenti v igri vlog takšni, kot so bili?
 - c. So bili tvoji argumenti, stališča podobni kot tisti, ki jih slišiš v družini, medijih ali na splošno v svojem okolju? Če da, navedi vir, iz katerega dobiš največ informacij (torej ali je to družina, sovrstniki, mediji, osebni stik z muslimani, knjige, internet ipd.).
 - d. Kako bi reagiral, če bi v igri vlog Mojca, kot tvoja hči, naznanila tudi, da želi prestopiti iz rimskokatoliške vere v muslimansko?

MAMA

Tvoja hči Mojca naznani, da tebi in očetu želi predstaviti svojo najboljšo prijateljico. Dogovorite se, da jo bo pripeljala na večerjo. Vedela si, da je prijateljici ime Alma, da sta sošolki na srednji šoli, da ima še dva mlajša brata, da sta njena oče in mama zaposlena v javni upravi in da živijo v tri in pol sobnem stanovanju. Mojca ti je povedala tudi, da se zelo dobro razume z Alminimi starši in da starša izvirata iz Irana.

Ko Mojca in Alma prispeta, vidiš, da Alma nosi hidžab (naglavna ruta). Pri večerji Mojca vpraša, če bi ti in oče dovolila, da gre v prihajajočih poletnih počitnicah za en mesec z Almino družino na obisk k njenim sorodnikom v Iran. Preko tega na plan pride tudi pogovor o islamu in krščanstvu. Ti si vzgojena v duhu rimskokatoliške vere.

1. **Poskušaj se postaviti v kožo mame in odigraj prizor ob večerji.** Vlogo poskušaj čim bolj prilagoditi kulturni oziroma slovenski družbeni stvarnosti. To pomeni, da poskušaj vlogo odigrati tako, da bo čim bolj prikazala odnos, ki je »tipičen« v večinski slovenski kulturi, ko govorimo o odnosih v družini in odnosih do islamske vere. Svoja stališča, odločitve, mnenja itd. poskušaj v igri vlog čim bolj podkrepiti z argumenti.

MAMA

2. **Po zaigranem prizoru deli svoje vtise in povej sošolcem v tvoji skupini:**

- a. Kako si se počutila v igri vlog? Si se težko vživela v vlogo? Pojasni, zakaj da oziroma zakaj ne.
- b. Zakaj so bili tvoji argumenti v igri vlog takšni, kot so bili?
- c. So bili tvoji argumenti, stališča podobni kot tisti, ki jih slišiš v družini, medijih ali na splošno v svojem okolju? Če da, navedi vir, iz katerega dobiš največ informacij (torej ali je to družina, sovrstniki, mediji, osebni stik z muslimani, knjige, internet ipd.).
- d. Kako bi reagirala, če bi v igri vlog Mojca, kot tvoja hči, naznani tudi, da želi prestopiti iz rimskokatoliške vere v muslimansko?

MOJCA

Svoji mami in očetu želiš predstaviti svojo najboljšo prijateljico Almo. Hodi v isti razred kot ti (sta srednješolki). Z njenimi starši in dvema mlajšima bratoma se zelo dobro razumeš. Almina starša izvirata iz Irana. Vsi v družini so muslimanske veroizpovedi. Alma nosi hidžab (naglavna ruta) in ti to sprejemaš. Tudi Almina družina sprejema, da si ti vzgojena v duhu rimskokatoliške vere.

S svojimi starši se dogovoriš, da boš Almo pripeljala na večerjo. Očetu in mami si že povedala, da Alma obiskuje isti razred kot ti, da njena starša delata v javni upravi, da izvirata iz Irana, da se z njima zelo dobro razumeš in da skupaj s še dvema mlajšima bratoma živijo v tri in pol sobnem stanovanju. Nisi pa posebej izpostavljala, kakšne veroizpovedi je družina, ker se ti ta podatek ni zdel ključen ali kaj posebnega. Meniš, da je veroizpoved normativna odločitev in pravica posameznika.

Pri večerji očeta in mamo vprašaš, če bi ti dovolila, da greš v prihajajočih poletnih počitnicah za en mesec z Almino družino na obisk k njenim sorodnikom v Iran. Preko tega na plan pride tudi pogovor o islamu in krščanstvu. Ti brez zadržkov sprejemaš dejstvo, da boš zaradi spoštovanja do muslimanske kulture v Iranu vsaj v javnosti zakrita. O kulturi v Iranu si se že pogovarjala z Almo in njeno družino.

1. **Poskušaj se postaviti v Mojčino kožo in odigraj prizor ob večerji.** Vlogo poskušaj čim bolj prilagoditi kulturni oziroma slovenski družbeni stvarnosti. To pomeni, da poskušaj vlogo odigrati tako, da bo čim bolj prikazala odnos, ki je »tipičen« v večinski slovenski kulturi, ko govorimo o odnosih v družini.

Tvoj odnos do islamske veroizpovedi je sprejemajoč. Svoja stališča, odločitve, mnenja, želje itd. poskušaj v igri vlog čim bolj braniti (če bo potrebno) in jih podkrepiti z argumenti.

MOJCA

2. **Po zaigranem prizoru deli svoje vtise in povej sošolcem v tvoji skupini:**

- a. Kako si se počutila v igri vlog? Si se težko vživela v vlogo? Pojasni, zakaj da oziroma zakaj ne.
- b. Zakaj so bili tvoji argumenti v igri vlog takšni, kot so bili?
- c. Ali meniš, da mladi dobite dovolj objektivnih informacij o drugih veroizpovedih? Obrazloži svoj odgovor.
- d. Na kakšen način bi pri mladih lahko zvišali (s)poznavanje drugih veroizpovedi?

ALMA

Mojca je tvoja sošolka (sta srednješolki) in najboljša prijateljica. Želi, da bi te spoznala njena starša. Med drugim tudi zato, ker sta se pogovarjali, da bi Mojca šla s tvojo družino, ki Mojco že pozna in se z njo zelo dobro razume, v času poletnih počitnic za en mesec na obisk k tvojim sorodnikom v Iran. Ti in tvoja družina sprejemate Mojčino rimskokatoliško versko pripadnost. Z Mojco ste se o kulturi v Iranu že pogovarjali in povedala je, da bo brez zadržkov zaradi spoštovanja do muslimanske kulture v Iranu vsaj v javnosti zakrita.

Imaš še dva mlajša brata, tvoja starša delata v javni upravi in živite v tri in pol sobnem stanovanju. Tvoja družina je muslimanske vere. Ti in tvoja mama v javnosti nosita hidžab, doma pa ga ne nosita.

Med večerjo Mojca vpraša svoje starše, če bi lahko šla s tabo in tvojo družino na počitnice v Iran. Preko tega na plan pride tudi pogovor o islamu in krščanstvu.

1. **Poskušaj se postaviti v Almino kožo in odigraj prizor ob večerji.** Vlogo poskušaj čim bolj prilagoditi kulturni oziroma družbeni stvarnosti. Lahko izhajaš tudi iz teksta o hidžabu, ki si ga dobila. Svoja stališča, odločitve, mnenja, želje itd. poskušaj v igri vlog čim bolj braniti (če bo potrebno) in jih podkrepiti z argumenti.

ALMA

2. **Po zaigranem prizoru deli svoje vtise in povej sošolcem v tvoji skupini:**

- a. Kako si se počutila v igri vlog? Si se težko vživela v vlogo? Pojasni, zakaj da oziroma zakaj ne.
- b. Ali meniš, da mladi dobite dovolj objektivnih informacij o drugih veroizpovedih? Obrazloži svoj odgovor.
- c. Na kakšen način bi pri mladih lahko zvišali (s)poznavanje drugih veroizpovedi?

ZA OPAZOVALCE IN POROČEVALCE:

V igri vlog nastopajo:

- slovenska družina z rimskokatoliško versko usmeritvijo: oče, mama in hči Mojca,
- Alma: hči staršev muslimanske veroizpovedi, ki so se priselili iz Irana.

Zgodba:

Mojca očetu in mami naznani, da jima želi predstaviti svojo najboljšo prijateljico Almo. Dogovorijo se, da jo bo pripeljala na večerjo. Mojčini starši že vedo nekaj o Almi. Vedo, da sta Alma in Mojca sošolki na srednji šoli, da ima Alma dva mlajša brata, da sta njena oče in mama zaposlena v javni upravi in da živijo v tri in pol sobnem stanovanju. Vedo tudi, da se Mojca zelo dobro razume z Alminimi starši, ki sta se priselila iz Irana. Mojca svojim staršem ni nikoli posebej izpostavljala, kakšne veroizpovedi je družina, ker se ji ta podatek ni zdel ključen ali kaj posebnega. Mojca meni, da je veroizpoved normativna odločitev in pravica posameznika. Almina družina je muslimanske veroizpovedi. Alma in njena mama v javnosti nosita hidžab, doma pa ga ne nosita.

Ko Mojca in Alma prispeta na večerjo, Mojčina starša vidita, da Alma nosi hidžab (naglavna ruta). Pri večerji Mojca vpraša, če bi ji oče in mama dovolila, da gre v prihajajočih poletnih počitnicah za en mesec z Almino družino na obisk k njenim sorodnikom v Iran. Preko tega na plan pride tudi pogovor o islamu in krščanstvu. Mojca, Alma in njena družina so se o kulturi v Iranu že pogovarjali in Mojca je brez zadržkov zaradi spoštovanja do muslimanske kulture v Iranu pripravljena biti zakrita vsaj v javnosti.

Opazovalec in poročevalec:

1. Tvoji sošolci in sošolke se bodo poskušali postaviti v kožo oseb iz igre vlog. Tvoja naloga je, da v igri vlog **opazuješ OČETA in na kratko zapišeš:**
 - a. argumente, s katerimi je poskušal prepričati soigralce:

- b. Ali je sošolec v igri vlog kot oče dal dovoljenje Mojci za počitnice v Iranu? Označi.

DA

NE

Ni podal dokončne odločitve.

DRUGO: _____

Opazovalec in poročevalec vloge OČETA

2. Po zaigranem prizoru bodo igralci delili svoje vtise. Za potrebe skupnega poročanja na kratko zabeleži vtise sošolca o odigrani vlogi **očeta**:
- a. Kako se je počutil v vlogi očeta? Se je težko vživel v vlogo? Na kratko zapiši zakaj da oziroma zakaj ne.

- b. Zakaj so bili njegovi argumenti v igri vlog takšni, kot so bili?

- d. So bili njegovi argumenti, stališča podobni kot tisti, ki jih sliši v družini, medijih ali na splošno v svojem okolju? Če da, navedi vir, iz katerega dobi največ informacij (torej ali je to družina, sovrstniki, mediji, osebni stik z muslimani, knjige, internet ipd.).

- e. Kako bi sošolec reagiral, če bi v igri vlog Mojca, kot njegova hči, naznanila tudi, da želi prestopiti iz rimskokatoliške vere v muslimansko?

Opazovalec in poročevalec:

1. Tvoji sošolci in sošolke se bodo poskušali postaviti v kožo oseb iz igre vlog. Tvoja naloga je, da v igri vlog **opazuješ MAMO** in **na kratko zapišeš**:
- a. argumente, s katerimi je poskušala prepričati soigralce:

- c. Ali je sošolka v igri vlog kot mama dala dovoljenje Mojci za počitnice v Iranu? Označi.

DA NE Ni podala dokončne odločitve.

DRUGO: _____

Opazovalec in poročevalec vloge MAME

2. Po zaigranem prizoru bodo igralci delili svoje vtise. Za potrebe skupnega poročanja na kratko zabeleži vtise sošolke o odigrani vlogi **mame**:
- a. Kako se je počutila v vlogi mame? Se je težko vživela v vlogo? Na kratko zapiši zakaj da oziroma zakaj ne.

- b. Zakaj so bili njeni argumenti v igri vlog takšni, kot so bili?

- c. So bili njeni argumenti, stališča podobni kot tisti, ki jih sliši v družini, medijih ali na splošno v svojem okolju? Če da, navedi vir, iz katerega dobi največ informacij (torej ali je to družina, sovrstniki, mediji, osebni stik z muslimani, knjige, internet ipd.).

- d. Kako bi sošolka reagirala, če bi v igri vlog Mojca, kot njena hči, naznanila tudi, da želi prestopiti iz rimskokatoliške vere v muslimansko?

Opazovalec in poročevalec:

1. Tvoji sošolci in sošolke se bodo poskušali postaviti v kožo oseb iz igre vlog. Tvoja naloga je, da v igri vlog **opazuješ ALMO** in **na kratko zapišeš** argumente, s katerimi je poskušala prepričati soigralce:

Opazovalec in poročevalec vloge ALME

2. Po zaigranem prizoru bodo igralci delili svoje vtise. Za potrebe skupnega poročanja na kratko zabeleži vtise sošolke o odigrani vlogi **Alme**:

- a. Kako se je počutila v vlogi Alme? Se je težko vživela v vlogo? Na kratko zapiši zakaj da oziroma zakaj ne.

- b. Ali sošolka meni, da mladi dobite dovolj objektivnih informacij o drugih veroizpovedih? Na kratko zapiši njeno utemeljitev odgovora.

- c. Na kratko zapiši, na kakšen način bi sošolka pri mladih povečala (s)poznavanje drugih veroizpovedi?

Opazovalec in poročevalec:

1. Tvoji sošolci in sošolke se bodo poskušali postaviti v kožo oseb iz igre vlog. Tvoja naloga je, da v igri vlog **opazuješ MOJCO** in **na kratko zapišeš** argumente, s katerimi je poskušala prepričati soigralce:

Opazovalec in poročevalec vloge MOJCE

2. Po zaigranem prizoru bodo igralci delili svoje vtise. Za potrebe skupnega poročanja na kratko zabeleži vtise sošolke o odigrani vlogi **Mojce**:
- a. Kako se je počutila v vlogi Mojce? Se je težko vživela v vlogo? Na kratko zapiši zakaj da oziroma zakaj ne.

- b. Zakaj so bili njeni argumenti v igri vlog takšni, kot so bili?

- d. Ali sošolka meni, da mladi dobite dovolj objektivnih informacij o drugih veroizpovedih? Na kratko zapiši njeno utemeljitev odgovora.

- e. Na kratko zapiši, na kakšen način bi sošolka pri mladih povečala (s)poznavanje drugih veroizpovedi?

Tekst o hidžabu za vlogo Alme:

Moje telo je moja stvar

Za človeštvo so značilne različne karakteristike. Posebno mesto med njimi prav gotovo zavzema kultura oblačenja. Fenomen oblačenja je prisoten skozi celotno človeško zgodovino ne glede na geografski položaj. Oblačenje je povezano z osebnostnimi in družbenimi značilnostmi in se lahko proučuje iz različnih vidikov: psihološkega, etičnega, ekonomskega, družbenega, verskega, pravnega in geografsko-zgodovinskega. Kultura oziroma stil oblačenja je nato odvisen tudi od posameznika, od njegovega lastnega pogleda na svet, vrednot, ki jim sledi in kaže na njegov osebni značaj in temperament. Od tu tudi izraz: »Obleka naredi človeka«. Obleka lahko omogoči zunanjo prepoznavnost posameznika, po kateri lahko sodimo o njegovem značaju, pogledu na svet, vrednotah in družbeni oziroma kulturni pripadnosti. Ne glede na kulturo pa velja, da je funkcija obleke, da pokrije telo.

Kulturo oblačenja drugih kultur vedno sodimo glede na lastno kulturno pripadnost. Lahko rečemo, da posameznik lastno kulturo (nezavedno) smatra kot superiorno v razmerju do drugih kultur. To je povsem naravno, saj je njegova lastna kultura, v kateri je odraščal oziroma živi, za njega normativ oziroma »normalna«. Kulture oblačenja, ki so podobne njegovi, so zanj sprejemljive v večji meri, kot kulture oblačenja, ki se od njegove zelo razlikujejo. Do le-teh lahko sprva in morebiti tudi nekritično razvije, prevzame stereotipe in predsodke (pozitivne in/ali negativne). V Zahodni kulturi največ negativnih predsodkov in stereotipov kroži tudi o muslimanski kulturi oblačenja, za katero je značilno nošenje hidžaba.

Termin hidžab se je med muslimani uveljavil kot izraz, ki se nanaša na oblačilno prakso muslimank ter moralnih vrednot in načel, katera se priporočajo tako ženskam kot moškim. Glede na to islam določeno dolžino oblačila predvideva tako za moške kot za ženske obleke. Moški bi naj v času opravljanja verskega obreda zakrivali svoje telo od pasu do kolen, ženske pa naj bi zakrivalo celotno telo razen rok, obraza in nog. Za ženske ta oblačilna praksa velja tudi v javnosti. Hidžab je islamski ženski »dress code«, muslimansko razumevanje pristojnosti, ki pa ne pomeni omalovaževanje oblačilnih praks od muslimanske razlikujočih se kultur. Hidžab ni samo meter blaga, temveč je veliko več.

Predsodki in stereotipi pokrivanje žensk najpogosteje povezujejo z nepismenostjo in neizobraženostjo, s patriarhalnim odnosom in neenakopravnostjo spolov ter s prepričanjem, da je hidžab sredstvo pokornosti moškemu in ne Bogu. Res je, da obstajajo države, v katerih je stopnja neizobraženih muslimank dokaj visoka, vendar je treba narediti razliko med tistim, kar islam v osnovi je, kaj zapoveduje, in med prakso posameznikov s svojimi kulturološkimi posebnostmi.

Oblacilna praksa muslimanke se torej povezuje z močno simboliko, ki ima oporo v sami religiji. Hidžab pomeni predanost Bogu; nositi hidžab pomeni "ibadet" - storiti oziroma prakticirati Bogu ugodno delo. Pomeni dostojanstvo, daje občutek zaščite in popolnosti. Je duhovni mir in ni samo zunanja obleka, temveč tudi notranja oziroma moralna. Predvideva način izražanja, način hoje in obnašanja. Je simbol čednosti in kreposti. Ženska se za nošenje hidžaba odloči prostovoljno. Pri tem sprejema in je strpna do kultur oblačenja, ki ne predvidevajo nošenja hidžaba. Vrednota strpnosti je ena izmed osnovnih islamskih vrednot. Strpnost do drugih je obveza muslimanov, vendar ne na račun njihovih lastnih načel in prepričanj.

Pripadnik muslimanske vere ne verjame, da se lahko popolnost dosega z zunanjo okrasitvijo, izpostavljanjem in trgovanjem s svojim telesom, temveč z vzpostavljanjem ravnotežja v zadovoljevanju potreb telesa in duše. Ženska je pod hidžabom skrita kot biser. Vredna je toliko, kolikor je skrita. Lastnik bisera je lahko samo ena oseba, zato lahko privilegij lepote te ženske uživa samo njen mož. Drugi moški do te ženske nimajo pravice in s tem tudi ne do njene lepote. Žensko, ki nosi hidžab, drugi ljudje ocenjujejo glede na njeno inteligentnost in kvalificiranost in ne glede na njen zunanji telesni izgled. Islam žensko povzdiguje in ji daje enakopravnost. Omogoča ji, da ta status obdrži skozi celotno življenje. Na koncu navajamo izjavo 17-letne muslimanke, ki je obkrožila svet.

»Hidžab je v nasprotju s stereotipnim mišljenjem eden od osnovnih aspektov enakopravnosti žensk. Ko se pokrijem, drugi ljudje o meni praktično ne morejo soditi na osnovi mojega zunanjega izgleda. Ne morem biti karakterizirana na podlagi svoje telesne privlačnosti oziroma neprivlačnosti. V sodobni družbi je posameznik konstantno presojan na podlagi njegovih oblačil, nakita, las in ličil. Kaj to pove o odnosih v družbi? Ko oblečem hidžab, se počutim varno, kar se tiče navedenega. Lahko sem gotova, da nihče ne bo sodil o mojem karakterju na podlagi dolžine mojega krila. Med mano in tistimi, ki bi me želel izkoriščati, je prepreka – hidžab (op. a.). Jaz sem na prvem mestu človek. Enakopravna kateremu koli moškemu in nisem ranljiva, kar se tiče moje seksualnosti. Odločitev o nošenju hidžaba

sem sprejela prostovoljno. S tem prevzemam kontrolo nad načinom, na katerega me drugi ljudje zaznavajo. Uživam v dejstvu, da nikomur ne dopuščam, da opazuje kateri koli del mojega telesa in da sem osvobodjena primeža in odvisnosti od trendov, ki jih narekuje modna industrija in od drugih, ki se okoriščajo na podlagi žensk. Moje telo je moja stvar. Nihče mi ne more govoriti, kako bi morala izgledati in če sem ali nisem lepa. Vem, da je na meni veliko več kot to. Nisem pod pritiskom in nisem ženska iz barbarskih arabskih puščav, ki časti svojega moškega, kot bi nekateri mislili. Jaz sem osvobodjena!» (povzeto po objavi Sultane Yusuf Ali v Toronto Star Young People's Press)

Viri:

- <http://www.n-um.com/?q=node/2103>
- <http://www.themodernreligion.com/women/hijab-lesson.html>
- <http://www.averroes.si/si/arhiv/novice/hidzab-konzervativen-meter-bla>
- http://www.nur-islam.com/index.php?option=com_content&view=article&id=511:hidab&Itemid=216
- <http://www.medresa-cazin.ba/Hizab%20simbol%20cednosti.htm>

Opis in gradivo delavnice Urice medkulturnega dialoga – model islam pripravil: Mladinski center Dravinjske doline

● DELAVNICA URICE MEDIKULTURNEGA DIALOGA – MODEL LGBT

Ciljna skupina:

mladi stari med 15 in 19 let.

Struktura Uric medkulturnega dialoga:

- 1. del (trajanje približno 40 min) – reševanje testa tolerantnosti;
- 2. del (trajanje približno 90 min):
 - o kratka didaktična aktivnost »Nalepke« (približno 15 min);
 - o študija primera »Ninino pismo« (približno 75 min);
- 3. del (trajanje približno 40 min) – pogovor s predstavnico/-kom LGBT skupnosti.

PRVI DEL DELAVNICE

Cilji reševanja testa tolerantnosti:

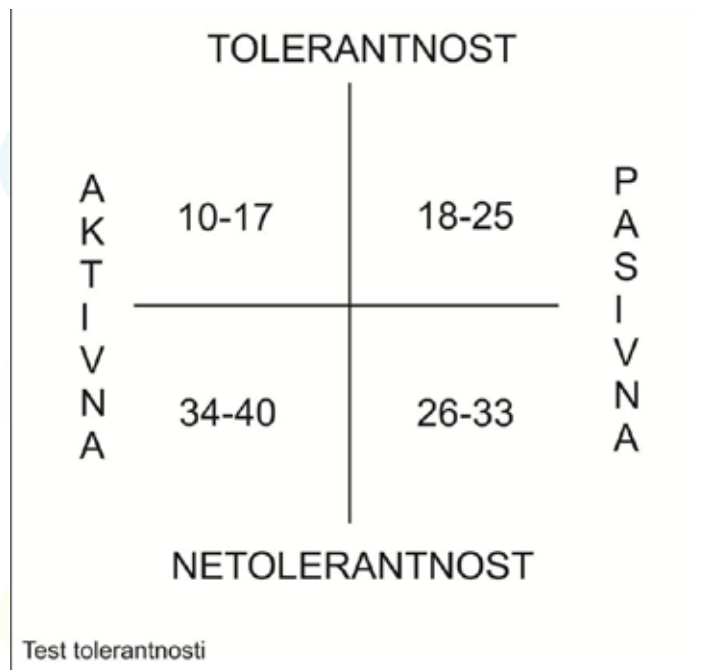
- priprava udeležencev delavnice (v nadaljevanju udeležencev) za bolj interaktivne metode v nadaljevanju delavnice;
- osvestiti udeležence o kompleksnosti in nivojih pojma medkulturni dialog;
- pripraviti pogoje za diskusijo o razumevanju terminov v povezavi s pojmom medkulturni dialog;
- ponuditi možnost umestitve posameznega udeleženca v določen nivo tolerantnosti do kulturne in etnične različnosti.

Specifikacija časovne izvedbe reševanja testa tolerantnosti:

- reševanje testa (10-15 min);
- individualno ovrednotenje podanih odgovorov (6 min);
- izris grafa tolerantnosti na ravni vseh udeležencev (5 min);
- analiza in diskusija o testu ter grafu tolerantnosti ter pojasnjevanje terminov v povezavi s pojmom medkulturni dialog (10 min).

Koraki izvedbe prvega dela delavnice:

- Vodja delavnice (v nadaljevanju vodja) udeležencem pojasni, preden razdeli teste tolerantnosti, da testi ostanejo njim in da ne bodo pobrani z namenom naknadne analize. Na ta način se udeležencem zagotovi diskretnost in varnost z namenom, da na vprašanja odgovarjajo iskreno.
- Vodja vsakemu udeležencu po rešitvi testa da delovni list z lestvico vrednotenja odgovorov in opise tipov tolerantnosti, v katerega se lahko umestijo po tem, ko seštejejo točke.
- Vodja udeležence prosi, da mu vsoto točk zavedejo na lepilni listič. Vodja uporabi lističe s točkami za prikaz grafa tolerantnosti, na podlagi katerega lahko poda oceno o nivoju tolerantnosti na ravni celotne skupine udeležencev. Graf medtem, ko udeleženci vrednotijo svoje teste, nariše na tablo ali drugo površino. Lističe nalepi v ustrezen kvadrant glede na zapisano število točk.

- Analiza grafa tolerantnosti in diskusija o testu tolerantnosti ter razumevanju terminov v povezavi s pojmom medkulturni dialog, kot so: diskriminacija, asimilacija, predsodek, stereotip, sovražni govor itd.

DRUGI DEL DELAVNICE¹

Cilji didaktične aktivnosti »Nalepke«:

- pripraviti udeležence za poglobljeno in učinkovito obravnavo teme v povezavi z LGBT skupnostjo, ki sledi v študiji primera;
- zvišati raven poznavanja in razumevanja pojmov v povezavi z LGBT skupnostjo;
- ponuditi pogoje za razmislek udeležencev o odnosu večinske populacije in/ali posameznega pripadnika le-te do LGBT skupnosti;
- spodbuditi udeležence, da se vživijo v kožo geja ali lezbijke;
- spodbuditi k premišljenemu in aktivnemu delovanju proti diskriminaciji oziroma k sprejemanju LGBT oseb.

Material potreben za izvedbo:

- nalepke v velikosti vsaj 20x10 cm;
- debelejši flomaster;
- tabla ali večja pisalna površina in glede na le-to ustrezen tip pisala;
- ozek papirnati trak (ali iz kakšnega drugega materiala, ki se zlahko pretrga) dolg vsaj 5 m.

¹ Vodja mora izvajanje delavnice na temo LGBT skupnost jemati z veliko mero previdnosti in premišljenosti, saj je potrebno vzeti v ozir, da je lahko med udeleženci nerazkrita LGBT oseba.

Specifikacija vsebinske izvedbe aktivnosti »Nalepke«:

- pred pričetkom aktivnosti vodja prosi udeležence, da se nekdo prostovoljno javi za pomoč pri izvedbi aktivnosti. Ko se nekdo javi, vodja pove, da bo njegovo oziroma njeno pomoč potreboval ob koncu aktivnosti².
- Vodja na tablo ali drugo večjo pisalno površino v ustreznem razmiku napiše kratice besed, ki v okrajšavi LGBT označujejo lezbijke (L), geje (G), biseksualne (B) in transspolne osebe (T). Po teh kraticah zapiše še okrajšavo za heterospolno usmerjene osebe (H).
- Udeležence pozove, da za vsak pojem asociativno navedejo izraze, ki v družbi označujejo posamezen pojem – pozitivne in negativne. Torej pod L bo vodja zapisoval asociacije udeležencev na besedo »lezbijka«, pod G asociacije na besedo »gej« itd. Vodja udeležence pozove, da nizejo kakršne koli izraze oziroma asociacije, torej ne glede na stopnjo sovražnosti oziroma neprimernosti. Vodja sprejme in zapiše vse izraze brez cenzure. Po potrebi še sam zapiše kakšnega, da razbije led. Izrazov ne komentira.
- Medtem ko vodja z udeleženci išče asociacije na posamezne pojme, pomočnik vodje glede na spol udeleženca, ki se je prostovoljno javil, na nalepke prepíše vse izraze, ki so bili nanizani pod L (če se je javila prostovoljka) oziroma pod G (če se je javil prostovoljec). To naredi brez vednosti udeležencev.
- Ko vodja dobi asociacije na vse pojme, pri udeležencih preveri razumevanje pojmov kot je spolna usmerjenost, spolna identiteta, heteronormativnost družbe, transspolna oseba, družbeni in biološki spol ter se z njimi pogovori ali sta spolna usmerjenost in identiteta odločitev ali ne itd.
- Ko so pojmi udeležencem jasni, vodja povabi prostovoljca/-ko, ki se je javil/-a pred začetkom aktivnosti, da se mu pridruži³. Pomočnik prične z ovijanjem prostovoljca s papirnatim trakom, vodja pa razdeli nalepke z napisanimi asociacijami med ostale udeležence in jih prosi, da po tem, ko pomočnik ovije prostovoljca oziroma prostovoljko, nanj/-o kamorkoli nalepijo nalepke.
- Vodja po tem, ko so nalepljene vse nalepke, pristopi k prostovoljcu/-ki in udeležencem pojasni ali skupaj z njimi pride do naslednjih zaključkov:
 - Papirnati trak simbolizira omejevanje oziroma oviranje LGBT oseb pri njihovi realizaciji in udejanjanju človekovih pravic na različnih področjih družbenega življenja zaradi diskriminacije.
 - Predsodki, stereotipi in razni sovražni izrazi merijo na dejanske osebe, z imenom in priimkom. S kakšno pravico si to dovoli-mo?
 - Vodja prostovoljca vpraša, kako se počuti in kaj bi želel/-a storiti?
 - Večinoma vsak želi čim prej sneti nalepke in trak.
 - Vodja udeležence pozove k aktivni tolerantnosti in jih prosi, da prostovoljca/-ko osvobodijo nalepk in traka.
- Vodja se zahvali prostovoljcu/-ki za pogum in smiselno povzame zaključke aktivnosti.

Slika 14: Primer izvedbe didaktične aktivnosti »Nalepke«.

² V primeru, da se ne javi nihče od udeležencev, vodja v nadaljevanju uporabi svojega pomočnika.

³ Vodja mora tekom dela aktivnosti, ki sledi, biti zelo pozoren na počutje prostovoljca oziroma prostovoljke. Po potrebi lahko ta del aktivnosti tudi prekine in jo nadaljuje zgolj v diskusiji z vsemi udeleženci.

⁴ Avtor fotografije je Mladinski center Dravinjske doline.

CILJI ŠTUDIJE PRIMERA »NININO PISMO«:

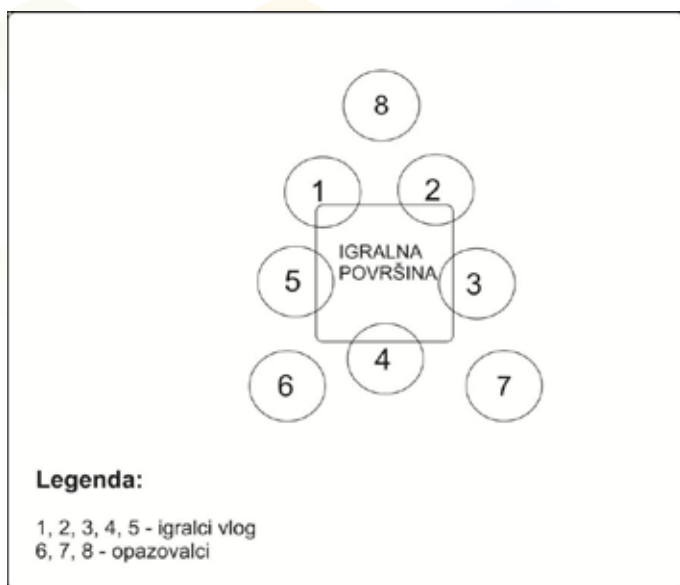
- ponuditi pogoje za razmislek udeležencev o odnosu večinske populacije do LGBT oseb;
- spodbuditi udeležence, da se uživajo v kožo LGBT oseb;
- spodbuditi razmislek o možnih realnih načinih za zviševanje osveščenosti mladih o LGBT kulturi;
- spodbuditi aktivno tolerantnost.

Material potreben za izvedbo:

- flomastri na vodni osnovi (število je odvisno od števila udeležencev oziroma števila skupin);
- tanjša plošča oziroma karton v velikosti vsaj 1x1m;
- delovni lističi z navodili za posamezno vlogo oziroma funkcijo v skupini⁵.

Struktura skupin in sedežni red v igri vlog:

- igra vlog: 4 udeleženke⁶ in 1 udeleženec;
- opazovalci: 3 udeleženci⁷ (spol ni pomemben).

Koraki izvedbe drugega dela delavnice:

- Vodja udeležence razdeli v skupine po največ 8 oseb in pri tem uvede zgoraj prikazani sedežni red.
- Vodja na glas prebere Ninino pismo⁸.
- Vodja dosledno obrazloži metodo študije primera, ki bo vključevala tudi metodo igre vlog. Na kratko obrazloži potek, vloge in razmerja v skupini:
 - igra vlog izhaja neposredno iz situacije, ki jo opisuje Ninino pismo;
 - udeleženci, ki bodo igrali v igri vlog, za le-to uporabijo metodo prstne igre. To pomeni, da bodo vlogo odigrali tako, da bo igralec njihova roka z dvema prstoma (glejte sliko 2). Hrbtno stran dlani igralci s flomastri porišejo tako, da skupaj z dvema iztegnjenima prstoma (ki postaneta nogi) predstavlja osebo iz Nininega pisma. S prstno igro se udeležencem omogoči, da je občutek nelagodja pri igri vlog manjši ali da ga sploh ni⁹.
 - Prstno igro izvedejo na igralni plošči. Sedeti morajo tako blizu, da lahko s koleno oziroma s krilom držijo igralno površino.
 - Igralci lahko situacijo poljubno nadgradijo (npr. dejansko izpeljejo tudi pogovor med fantom in učiteljico oziroma učiteljem, če vlogo igra udeleženec).
 - Igralci in opazovalci v času izvajanja metode med sabo ne komunicirajo.
 - Opazovalci vseskozi sledijo, kako udeleženi v igri vlog razvijajo svojo vlogo in nato kaj komentirajo pri analizi vloge ter sproti in v tišini zapisujejo ugotovitve na pripravljene delovne lističe. Potek vprašanj oziroma navodil opazovalcev je enak kot potek vprašanj za udeležence, ki igrajo v igri vlog.
 - Opazovalci lahko v času igre vlog tudi stojte opazujejo potek igre vlog.
 - Igralci vlog v času trajanja metode ne zapisujejo ničesar na njihove delovne lističe, zato da se lahko v celoti osredotočijo na diskusijo. Skozi celotno izvajanje metode so igralci med sabo v interakciji, z opazovalci pa ne govorijo.
- Vodja vsaki skupini razdeli delovne lističe za izvedbo 1. sklopa metode študije primera, ki vključuje metodo igre vlog¹⁰. Vodja je tisti, ki v tem delu podeli vlogo posameznemu udeležencu ali udeleženki, da se za to porabi čim manj časa. Vsak delovni listič se v 1. sklopu podeli skupaj z Nininim pismom, da si ga lahko po potrebi vsak udeleženec oziroma udeleženka ponovno prebere.
- Vodja spremlja delo v skupinah, po potrebi podaja dodatne obrazilne in navodila. Ko vidi, da je posamezna skupina zaključila s 1. sklopom, izroči skupini delovne lističe za izvedbo 2. sklopa¹¹ igre vlog:
 - Vloge udeležencev v posamezni skupini ostanejo iste, zato si delovne lističe znotraj skupine razdelijo sami.
 - V tem delu igralci vlog diskutirajo med sabo znotraj skupine izhajajoč iz vprašanj, ki jih predvidevajo delovni lističi. Opazovalci beležijo svoja opažanja glede na posamezno vlogo.
 - Priporočeno je, da vsi igralci najprej odgovorijo na vprašanje »a«, nato vsi preidejo na vprašanje »b« in na koncu na vprašanje »c«.

⁵ Gradivo za delovne lističe najdete pod opisom vseh delov delavnice.

⁶ V kolikor glede na spolno strukturo skupine udeležencev to ni mogoče, se lahko na tem mestu predvidi 3 udeleženke in 1 udeleženec, pri čemer udeleženec v študiji primera oziroma igri vlog prevzame vlogo kot učitelj.

⁷ Število opazovalcev v posamezni skupini lahko variira. Zaželeno je, da sta opazovalca vsaj 2 in največ 3.

⁸ Ninino pismo je objavljeno v publikaciji: Prebijmo molk!; Priročnik za učitelje pri uvajanju razprave o homoseksualnosti in homofobiji v srednji šoli; Jasna Magič, Jan Swierszcz; str. 22-23; Ljubljana: Društvo informacijski center Legebitra, 2012.

⁹ Igralci igre vlog lahko igro izpeljejo tudi v običajni obliki, če za to nimajo zadržkov.

¹⁰ Gradivo, ki ga najdete pod obrazložitvijo vseh delov delavnice, je že pripravljeno za dosledni razrez na tri sklope/dele za vse predvidene vloge v skupini. Pri razrezu je potrebno paziti, da je navedba vloge vedno na vrhu delovnega lističa, zato da se za razdelitev lističev v skupini porabi čim manj časa. Delovni lističi se delijo postopoma, torej v sklopih - najprej 1. naloge, nato 2. naloge in na koncu 3. naloge. Vodja vsakič počaka, da skupina opravi vse potrebno v posameznem sklopu in šele nato posreduje skupini nove delovne lističe naslednjega sklopa.

- Ko posamezna skupina zaključi z 2. sklopom, ji vodja da še delovne lističe za 3. sklop¹². Vsak igralec oziroma igralka lahko odgovori na vprašanje v celoti, preden preda besedo naprej.
- Po zaključku 3. sklopa v vseh skupinah vodja moderira poročanje opazovalcev. Najbolj smiselno je, da se poroča po sklopih in strnjeno po posameznih vlogah. Pri poročanju poslušajo vsi udeleženci.
- Med poročanjem si vodja lahko zabeleži nekaj izhodišč za diskusijo.
- Vodja po poročanju moderira diskusijo o slišnem in smiselno zaključki aktivnost.
- Po izvedeni metodi lahko vodja pobere delovne lističe opazovalcev za potrebe nadaljnje strokovne analize.

Slika 2¹³: Prstna igra.

TRETJI DEL DELAVNICE

Cilji pogovora s predstavnico/-kom LGBT skupnosti:

- udeležencem omogočiti informacije o LGBT skupnosti iz prve roke;
- razbijati predsodke in stereotipe o LGBT skupnosti;
- razvijati kritično mišljenje udeležencev.

Trajanje pogovora:

- do 40 min oziroma dokler je interes.

Obrazložitev aktivnosti:

- Tretji del delavnice predvideva obisk LGBT osebe, ki je pripravljena odkrito odgovoriti na vsa (ali vsaj veliko večino) vprašanja udeležencev o LGBT tematiki. Izbira sogovornika oziroma sogovornice je zelo pomembna. Kredibilen gost oziroma gostja delavnic lahko s svojim prispevkom na delavnici sproži pri udeležencih, da svoje predsodke in stereotipe o LGBT skupnosti postavijo pod vprašaj. V medijih lahko redko preberemo, spremljamo kaj na temo LGBT skupnosti, v družbi pa je splošno gledano ta tema po našem mnenju še vedno tabu. Večinska populacija se sicer vedno bolj odpira LGBT skupnosti in obratno, vendar je ta proces zelo počasen. Ker je pretok informacij o LGBT skupnosti slab, menimo, da predsodki in stereotipi v povezavi z LGBT skupnostjo izhajajo predvsem iz nepoznavanja in neinformiranosti. Zato so delavnice Urice medkulturnega dialoga izvrstna priložnost za pridobitev ključnih in kredibilnih informacij iz prve roke. Velja pa tudi, da se o manjšinah ne moremo pogovarjati brez manjšin.
- Obisk LGBT osebe je lahko udeležencem napovedan vnaprej, še bolje pa je, da je presenečenje¹⁴. Vodja lahko ob zaključevanju 2. dela delavnice Urice medkulturnega dialoga, torej po izvedbi metode študije primera, udeležence zaprosi, da v kolikor imajo kakšno vprašanje o LGBT skupnosti, zapišejo le-to na lističe papirja, ki si jih vodja pripravi pred izvedbo delavnice. Vodja udeležencem pove, da so lahko vprašanja kakršna koli (brez cenzure), kar je nekdo pač od nekdanj želel vedeti oziroma se mu/ji je porodilo tekom delavnice. Po tem, ko vodja pobere od vseh udeležencev vprašanja, napove gosta/-jo presenečenja. Udeležencem seveda preden povabi gosta/-jo v prostor zagotovi popolno diskretnost in jih pozove, da naj čas z gostom/-jo čim bolj izkoristijo. Tekom aktivnosti jih vseskozi pozorno spremlja. Če bi kdo od udeležencev zaradi npr. nelagodja želel zapustiti prostor, se mu to omogoči; situacijo pa se nato lahko izkoristi za diskusijo z ostalimi udeleženci. Vodja se mora po izvedbi zadnjega dela delavnice pogovoriti tudi z udeležencem/-ko, ki je zapustil/-a prostor. Pedagoški pristop »presenečenja«¹⁵ v prvi meri omogoča, da vprašanja, ki jih udeleženci zapišejo, pokažejo na dejansko vedenje in poznavanje LGBT skupnosti ter na stereotipe in predsodke. V drugi meri pa z močno čustveno oziroma izkustveno komponento omogoča udeležencem tudi spoznanje, da svoje predsodke, stereotipe in sovražni govor dejansko »lepimo« na konkretne osebe, z obrazom, imenom in priimkom.

¹¹ Delovni lističi, ki so potrebni za izvedbo 2. sklopa, so označeni s št. 2.

¹² Delovni lističi, ki so potrebni za izvedbo 3. sklopa, so označeni s št. 3.

¹³ Avtor fotografije je Mladinski center Dravinjske doline.

¹⁴ Gostja oziroma gost čaka pred ali v bližini prostora, kjer se izvaja delavnica.

¹⁵ Ponovno poudarjamo, da je potrebno delavnico Urice medkulturnega dialoga – model LGBT skupnost jemati z veliko mero previdnosti, strokovnosti in odgovornosti.

Test tolerantnosti

Pred sabo imaš 10 vprašanj, ki se navezujejo na tvoj odnos oziroma razmišljanje o pripadnikih različnih etničnih in kulturnih manjšin. Vsako vprašanje ima 4 možne odgovore. Pri vsakem lahko izbereš samo en odgovor.

1. Priča si fizičnemu nasilju. Skupina petih nasilnežev je napadla fanta, ker je razkrit gej. Kaj narediš?

- Pridružim se napadalcem. Vključim se v pretep.
- Sem proti takemu ravnanju. LGBT posameznike sprejemam kot enakopravne. V mislih obsojam napadalce, vendar ne naredim ničesar. Grem mimo.
- Sem proti takemu ravnanju. LGBT posameznike sprejemam kot enakopravne. Pokličem policijo ali poskušam narediti kaj drugega, da pomagam fantu.
- Strinjam se s takim ravnanjem. Morda ga bo to spravilo k pameti.

2. Imaš sošolko, ki je muslimanske vere in nosi muslimansko ruto. Skrbnik rimskokatoliškega sakralnega objekta, katerega notranjost naj bi si na razredni ekskurziji ogledali zaradi njegove izjemne umetniške vrednosti, sošolki zaradi drugačnega verskega prepričanja ne dovoli vstopiti. Kaj narediš?

- Strinjam se. Kot muslimanka ne more stopiti v krščanski objekt. Vendar o tem molčim in stopim v objekt.
- Strinjam se. Rečem ji, naj sname ruto, če želi vstopiti v objekt.
- Mislim, da je to krivično. Protestiram in tudi sam/-a ne grem v objekt.
- Mislim, da je to krivično. Sošolki namenim pogled tolažbe. Stopim v objekt.

3. V medijih zaslediš novico, da so v naši državi prepovedali prodajo nove računalniške igre, katere vsebina je nestrpna do pripadnikov drugih kultur. V njej igralec lahko strelja na Rome, črnce, muslimane, Albance in Bosance. Kaj si misliš o tem?

- Mislim, da je to pretiran ukrep. Igra bi morala biti dovoljena. Saj je samo igra. Mogoče si bom igro kupil v tujini.
- Takšne igre so nedopustne. Pozdravljam ukrep. Če izvem, da ima kateri od mojih prijateljev to igro, mu bom predlagal, da jo ne igra.
- Mislim, da je to nekoliko pretiran ukrep. Igra se mi zdi smešna, a je ne bi igral.
- Takšne igre so nedopustne. Pozdravljam ukrep.

4. Tvoj dober prijatelj na zabavi pove tale vic: Zakaj imajo črnici bele dlani? Zato, da pri obiranju ne umažejo bombaža. Kaj narediš?

- Takšnih šal ne odobravam, ker ustvarjajo predsodke in spodbujajo nestrpnost. Vendar tega ne povem na glas.
- Prijatelju in vsem takoj povem, da so takšne šale žaljive, da spodbujajo nestrpnost in utrjujejo stereotipe o drugih kulturah.
- Smejim se z ostalimi. Zdi se mi zabaven. Še sam povem enega.
- Smejim se z ostalimi. Saj je samo šala.

5. Priseljenska družina iz Balkana je v tvoji ulici odprla pekarno. Ponoči je nekdo na izložbeno okno pekarnice napisal grafit: »Šiptarji raus!«. Kaj si misliš o tem?

- Dovolj slovenskih pekarn imamo. Ne bi smeli dovoliti, da tujci pri nas odpirajo trgovine.
- Dejanje se mi zdi sramotno in nedopustno. Vsak ima pravico pošteno delati in zaslužiti v naši državi, ne glede na to, da izhaja iz druge kulture ali narodnosti. Angažiram se in pomagam lastniku odstraniti grafit.
- Dejanje pozdravljam. Delež brezposelnosti med Slovenci se zvišuje tudi zato, ker nam priseljenci iz Balkana zasedajo delovna mesta. Ponoči bom vrgel v izložbo kamen ali še sam kaj dopisal.
- Dejanja ne pozdravljam. Mislim, da je neumno in nedopustno. Vendar nič ne ukrepam.

6. Organiziraš svojo rojstnodnevno zabavo. Pišeš seznam povabljenih, na katerem bodo zagotovo vsi tvoji sošolci. Razmišljaš koga povabiti od tistih, s katerimi preživljaš svoj prosti čas. Med njimi sta občasno tudi dva romska prijatelja, ki imata končano osnovno šolo, srednje šole pa ne obiskujeta. Kaj narediš?

- Povabim ju brez oklevanja. V primeru, da bo imel kdo od sošolcev kaj proti, bom sošolca prosil, da naj bo do njiju spoštljiv ali pa naj zapusti zabavo.
- Nikoli ne bi bil prijatelj z Romi.
- Roma ne bi povabil na zabavo. Saj se ne družimo tako pogosto.
- Romskih prijateljev ne bi povabil na zabavo, ker ne bi želel, da bi bila tarča neslanih šal ali neprimernih komentarjev ali dejanj. Z njima bi praznoval ob naslednji priložnosti, ko se srečamo.

7. Neka dijakinja je v garderobi med uro telesne vzgoje na majico fanta, katerega starša sta begunca iz Hrvaške in ki sta si ustvarila novo življenje v Sloveniji, zapisala: »Istra je slovenska!« Fant hrvaških beguncev je rojen v Sloveniji. Dijakinjo, ki je to napisala, so odkrili in za kazen se je morala fantu opravičiti in mu kupiti novo majico. Kaj misliš o tem?

- Obsojam dejanje dijakinje. Mislim, da je vodstvo šole ukrepalo pravilno.
- V tem geslu je nekaj resnice. Glede na zelo stare zemljevide, je Istra res bila nekoč slovenska. Opravičilo fantu je bilo po mojem mnenju odveč.
- Dejanje in grafit sta nedopustna. Kazen je bila po mojem mnenju premila. Dijakinja bi morala dobiti tudi ukor pred izključitvijo. Mogoče bom za šolski radio pripravil kratek prispevek, ki bo pozival k strpnosti in spoštovanju vseh ljudi ter k razumnim načinom reševanja konfliktov.
- Škoda da z dijakinjo za čas pisanja na majico nisem bil/-a tudi jaz.

8. Ali misliš, da bi otroci nezakonitih priseljencev lahko obiskovali šole pri nas?

- a. Da, vsak otrok ima pravico do izobrazbe. »Nezakonitih« ljudi ni! Kot take jih določi pravni sistem.
- b. Ne, šola se lahko samo tisti, ki v naši državi biva zakonito.
- c. Da, ampak samo osnovno šolo.
- d. Da, vsak otrok ima pravico do izobrazbe.

9. Ali misliš, da bi moralo biti vsako javno spodbujanje k nestrpnosti in sovraštvu do pripadnikov drugih kultur prepovedano in sodno preganjano? Spodbujanje in razpihovanje sovražnosti prepoveduje 63. člen Ustave Republike Slovenije¹⁶.

- a. Ne, v demokratični državi je osnovna pravica posameznika tudi v svobodi govora.
- b. Ne, tujci se naj, takoj ko je to mogoče, vrnejo nazaj v svojo državo.
- c. Ne, tudi sam/-a bi se pridružil/-a skupini na srečanju.
- d. Da.

10. Kaj meniš o naslednji trditvi: »Moja kultura je najboljša.«?

- a. Ne strinjam se, čeprav sem na svojo kulturo zelo ponosen/-na.
- b. Popolnoma se strinjam. Vse druge kulture so nenormalne in čudne in kot take ne morejo nikoli biti enakovredne moji.
- c. Na svetu ni boljših ali slabših, normalnih ali nenormalnih, zdravih ali nezdravih kultur. So le različne. Vse imajo pozitivne in negativne strani.
- d. Strinjam se.

Hvala za sodelovanje!

Vrednotenje odgovorov testa tolerantnosti

1. vprašanje a =4, b =2, c =1, d =3	6. vprašanje a =1, b =4, c =3, d =2
2. vprašanje a =3, b =4, c =1, d =2	7. vprašanje a =2, b =3, c =1, d =4
3. vprašanje a =4, b =1, c =3, d =2	8. vprašanje a =1, b =4, c =3, d =2
4. vprašanje a =2, b =1, c =4, d =3	9. vprašanje a =2, b =3, c =4, d =1
5. vprašanje a =3, b =1, c =4, d =2	10. vprašanje a =2, b =4, c =1, d =3

Profili glede na doseženo raven tolerantnosti

OD 10-17 TOČK

- Nesprejemanje in zavračanje različnih je zame nesprejemljivo. Bolj ali manj aktivno ukrepam proti vsaki netoleranci.

OD 18-25 TOČK

- Nesprejemanje in zavračanje različnih je zame nesprejemljivo. Ne sodelujem še pri aktivnem ukrepanju zoper zavračanje in izločanje pripadnikov različnih kultur.

OD 26-33 TOČK

- Od moje različnih kultur ne sprejemam, vendar do pripadnikov le-teh nisem nasilen/-a oziroma do njih javno ne kažem odklonilnega odnosa.

OD 34-40 TOČK

- Od moje različnih kultur ne smatram kot enakopravnih in jih ne sprejemam. Svojega odnosa ne skrivam.

Gradivo – študija primera »Ninino pismo«:

Draga učiteljica,

Pišem vam, da bi se vam zahvalila. Najverjetneje se sami niti ne zavedate, da ste mi v srednji šoli podali izjemno pomembno sporočilo. Sporočilo, ki ni bilo neposredno namenjeno meni, vendar je name močno vplivalo in ga še danes nosim s seboj.

Ko sem obiskovala srednjo šolo, sem se že jasno zavedala svoje spolne usmerjenosti. Vedela sem, kdo mi je všeč, le priznati še nisem upala. Vsaj ne glasno. Z občudovanjem se spremljala dve sošolki, ki sta se po šoli sprehajali z roko v roki in se nasploh vedli kot vsi srednješolski, sveže zaljubljeni parčki. Z občudovanjem sem opazovala njihovo dveh in s strahom druge sošolce – medtem ko sta onidve zaljubljeno plavali po šolskih hodnikih, so se namreč za njima obračali pogledi, včasih pa se morali prebiti skozi salve smeha in kazanja s prsti. Nekega nič kaj posebne dne pa je vsa ta pozornost, ki sta jo poželi, kjerkoli sta se pojavili, izbruhnila v izredno negativni reakciji. Ko sta nič hudega sluteč šli mimo nekega starejšega fanta, je ta vstal stopil pred njiju, se zlobno zarežal in se jima zadril v obraz: 'Kaj je lezbi, a vama jaz pokažem, kaj vama manjka?! Moj k**** vama manjka!' Ogabne besede je pospremil z ogabno gesto – zgrabil se je za mednožje in ga pomenljivo stresel. Dekleti sta ostali brez besed, sicer ni bilo videti, da bi se ga bali, pa vendar – ostali sta brez besed. In tistih nekaj trenutkov tišine, ki je nastala po dogodku, ko so oni trije stali sredi hodnika, vsi ostali pa smo brez besed strmeli, tistih nekaj trenutkov se je zdelo neskončno dolgih. Spomnim se, da mi je zastal dih, v grlu se mi je nabral nekakšen cmok, ki so ga sestavljali jeza, strah, bes, žalost in še marsikatero čustvo, ki ga noben mlad človek ne bi smel čutiti zaradi svoje ali tuje ljubezni. Roke so se mi v trenutku začele tresti, v očeh so se mi nabirale solze. Želela sem zakričati, želela sem kričati nazaj, na fanta, ki je s takim ponosom ponujal svoje genitalije – želela sem mu reči, naj jih kar ima in naj se nam ne približuje z njimi. Naj dekleti pusti pri miru in najde nekoga, ki ga bo njegovo, 'bogastvo' dejansko zanimalo. Vendar si tega nisem upala.

V tistem trenutku, ki ne bi mogel biti primernejši, ste na hodniku stali vi, učiteljica, ki za dano situacijo ne bi mogli biti primernejši. Jasno se spomnim presenečenega izraza na vašem obrazu, ki se je spremenil v obraz besneče nevihte, ko sta dojeli pomen besed, ki jih je fant ravnokar izrekel. Nato se je vse začelo odvijati kot v hitrem posnetku. Ko smo se vsi zavedli, da stojite med nami, je na hodniku završalo. Fant se je obrnil, hitro umaknil roko izmed nog in čakal. Nato se je vsul plaz besed iz vaših ust: 'Kako si drzneš reči kaj takega? Kako ti kaj takšnega sploh pade na misel?' Za roko ste ga odveli v prvo prazno učilnico in za seboj zaprli vrata.

¹⁶ 63. člen (prepoved spodbujanja k neenakopravnosti in nestrpnosti ter prepoved spodbujanja k nasilju in vojni)

Protiustavno je vsakršno spodbujanje k narodni, rasni, verski ali drugi neenakopravnosti ter razpihovanje narodnega, rasnega, verskega ali drugega sovraštva in nestrpnosti. Protiustavno je vsakršno spodbujanje k nasilju in vojni.

(Vir: <http://www.dz-rs.si/?id=150&docid=28&showdoc=1>, 14.10.2010)

Nihče ne ve natančno, kaj sta se v učilnici pogovarjala, kakšne besede ste uporabili, da so se ga dotaknile. Vem le, da se je, ko se je vrnil iz učilnice s sklonjeno glavo, dekletoma opravičil in nikoli več ni obračal pogleda za njima, ni se jima posmehoval ali kazal nanju s prstom. Če so se na hodniku kdaj srečali, jima je le resno pomignil z glavo v pozdrav in nadaljeval svojo pot. Takrat se mi je to zdelo kot čarovnija. Nisem bila vajena, da bi se kdo postavil v bran lezbijkam ali gejem, nisem bila vajena, da obstajajo ljudje, ki so pripravljeni glasno povedati, da homofobija in diskriminacija nista sprejemljivi. Vendar zaradi vas od takrat verjamem v takšno čarovnijo in za to se vam zahvaljujem.

Nina

Vir: Prebijmo molk!; Priročnik za učitelje pri uvajanju razprave o homoseksualnosti in homofobiji v srednji šoli; Jasna Magić, Jan Swierszcz; str. 22-23; Ljubljana: Društvo informacijski center Legebitra, 2012.

Študija primera:

Sošolka 1

1. Poskušaj se postaviti v kožo punce, ki je bila tarča verbalnega nasilja in zaigraj prizor.

Sošolka 1

2. Po zaigranem prizoru deli svoje vtise in povej sošolcem v tvoji skupini:

- Kako si se počutila v vlogi sošolke iz Nininega pisma?
- Kako misliš, da bi se ta punca vedla, ukrepala po tej izkušnji?
- Kakšno bi bilo tvoje vedenje, ukrepanje, če bi bila ti v resnici priča takšni situaciji?

Sošolka 1

3. Deli svoje osebno mnenje in povej sošolcem v tvoji skupini:

Kakšno ukrepanje bi si želela ti po takšnem incidentu s strani:

- Sošolcev?
- Učiteljev?
- Staršev?

Sošolka 2

1. Poskušaj se postaviti v kožo punce, ki je bila tarča verbalnega nasilja in zaigraj prizor.

Sošolka 2

2. Po zaigranem prizoru deli svoje vtise in povej sošolcem v tvoji skupini:

- Kako si se počutila v vlogi sošolke iz Nininega pisma?
- Kako misliš, da bi se ta punca vedla, ukrepala po tej izkušnji?
- Kakšno bi bilo tvoje vedenje, ukrepanje, če bi bila ti v resnici priča takšni situaciji?

Sošolka 2

3. Deli svoje osebno mnenje in povej sošolcem v tvoji skupini:

Kakšno ukrepanje bi si želela ti po takšnem incidentu s strani:

- Sošolcev?
- Učiteljev?
- Staršev?

Fant

1. Poskušaj se postaviti v kožo fanta, ki je za tarči verbalnega nasilja izbral lezbični par in zaigraj prizor.

Fant

2. Po zaigranem prizoru deli svoje vtise in povej sošolcem v tvoji skupini:

- Kako si se počutil v vlogi fanta iz Nininega pisma? Pojasni, zakaj si se npr. počutil dobro oziroma zakaj nelagodno ipd.
- Ali meniš, da se je učiteljica pravilno odzvala glede na situacijo? Pojasni.
- Kakšno bi bilo tvoje vedenje, ukrepanje, če bi bil ti v resnici priča takšni situaciji?

Fant

3. Deli svoje osebno mnenje in povej sošolcem v tvoji skupini:

Kakšno ukrepanje bi si želel ti po takšnem incidentu s strani:

- Sošolcev?
- Učiteljev?
- Staršev?

Učiteljica*

1. Poskušaj se postaviti v kožo učiteljice*, ki je posredovala v incidentu verbalnega nasilja in zaigraj prizor.

**V primeru, da je bila vloga zaupana dijaku, se vloga lahko odigra in na vprašanja odgovarja v liku učitelja in ne učiteljice.*

Učiteljica*

2. Po zaigranem prizoru deli svoje vtise in povej sošolcem v tvoji skupini:

- Kako si se počutil/-a v vlogi učitelja/-ice iz Nininega pisma?
- Ali meniš, da se je učiteljica pravilno odzvala glede na situacijo? Pojasni.
- Kakšno bi bilo tvoje vedenje, ukrepanje po tem, če bi bil/-a ti v resnici priča takšni situaciji?

**V primeru, da je bila vloga zaupana dijaku, se vloga lahko odigra in na vprašanja odgovarja v liku učitelja in ne učiteljice.*

Učiteljica*

3. V skupini deli svoje osebno mnenje in povej sošolcem v tvoji skupini:

Kakšno ukrepanje bi si želel/-a ti po takšnem incidentu s strani:

- Sošolcev?
- Učiteljev?
- Staršev?

**V primeru, da je bila vloga zaupana dijaku, se vloga lahko odigra in na vprašanja odgovarja v liku učitelja in ne učiteljice.*

Nina

1. Poskušaj se postaviti v Ninino kožo, ki je bila priča incidenta verbalnega nasilja in zaigraj prizor.

Nina

2. Po zaigranem prizoru deli svoje vtise in povej sošolcem v tvoji skupini:

- Kako si se počutila v vlogi Nine?
- Kako misliš, da bi se Nina vedla, ukrepala po tej izkušnji?
- Kakšno bi bilo tvoje vedenje, ukrepanje, če bi bila ti v resnici priča takšni situaciji?

Nina

3. Deli svoje osebno mnenje in povej sošolcem v tvoji skupini:

Kakšno ukrepanje bi si želela ti po takšnem incidentu s strani:

- Sošolcev?
- Učiteljev?
- Staršev?

Opazovalec in poročevalec:

1. Tvoji sošolci in sošolke se bodo poskušali postaviti v kožo oseb iz Nininega pisma. Tvoja naloga je, da v igri vlog opazuješ in na kratko zapišeš :

a. Do kakšne mere so se tvoji sošolci vživeli v svoje vloge?

b. Ali je imel kdo od igralcev po tvojem mnenju težave pri vživljanju v svojo vlogo – če, da, zapiši katera vloga je bila težavna in če je mogoče, na kratko zapiši razlog:

2. Po zaigranem prizoru bodo igralci delili svoje vtise. Za potrebe skupnega poročanja poslušaj njihove odgovore in si na kratko zabeleži vtise za vsako vlogo:

Sošolka 1

- Kako se je tvoja sošolka počutila v vlogi sošolke 1?
- Kaj tvoja sošolka meni, kako bi se sošolka 1 vedla, ukrepala po tej izkušnji?
- Kakšno bi bilo vedenje, ukrepanje tvoje sošolke, če bi bila v resnici priča takšni situaciji?

Sošolka 2

- Kako se je tvoja sošolka počutila v vlogi sošolke 2?
- Kaj meni tvoja sošolka, kako bi se sošolka 2 vedla, ukrepala po tej izkušnji?
- Kakšno bi bilo vedenje, ukrepanje tvoje sošolke, če bi bila v resnici priča takšni situaciji?

Fant

- Kako se je tvoj sošolec počutil v vlogi fanta iz Nininega pisma? Na kratko zapiši tudi njegovo pojasnilo.
- Ali tvoj sošolec meni, da se je učiteljica pravilno odzvala glede na situacijo? Na kratko zapiši tudi njegovo pojasnilo.
- Kakšno bi bilo vedenje, ukrepanje tvojega sošolca, če bi bil v resnici priča takšni situaciji?

Učiteljica

a. Kako se je tvoj/-a sošolec/-ka počutil/-a v vlogi učitelja/-ice iz Nini-nega pisma?

b. Ali meni, da se je učiteljica pravilno odzvala glede na situacijo? Na kratko zapiši

tudi pojasnilo tvoje/-ga sošolke/-ca.

c. Kakšno bi bilo vedenje, ukrepanje tvoje/-ga sošolke/-ca po tem, če bi bil/-a v resnici pričal takšni situaciji?

Nina

a. Kako se je tvoja sošolka počutila v vlogi Nine?

b. Kaj meni tvoja sošolka, kako bi se Nina vedla, ukrepala po tej izkušnji?

c. Kakšno bi bilo vedenje, ukrepanje tvoje sošolke, če bi bila v resnici pričal takšni situaciji?

Opazovalec in poročevalec:

3. Poslušaj in na kratko zapiši odgovore tvojih sošolcev v skupini na vprašanje:

Kakšno ukrepanje bi si želeli po takšnem incidentu s strani:

Sošolcev?

Učiteljev?

Staršev?

Opis in gradivo delavnice Urice medkulturnega dialoga – model LGBT pripravil:

Mladinski center Dravinjske doline

